

Unia Europejska

LIDIA KUCZEWSKA
IBRKK — Warszawa

Sektor usług w Polsce oraz w innych krajach Unii Europejskiej

Uwagi wstępne

Do oceny sektora usług w Polsce na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej wykorzystano powszechnie znane i akceptowane mierniki służące do analizy prousługowych zmian w strukturze gospodarek, a mianowicie udział sektora usług w tworzeniu wartości dodanej brutto, ogólnej liczbie pracujących oraz nakładach inwestycyjnych. Mierniki te wykorzystano także do określenia znaczenia poszczególnych sekcji usługowych w gospodarkach krajów UE. Uznając bowiem oczywistą prawdę, że rozwój sektora usług decyduje o ogólnym poziomie rozwoju gospodarki (i jednocześnie ze względu na zachodzące między tymi elementami sprzężenie zwrotne — poziom rozwoju gospodarki za decydujący o tempie zmian zachodzących w sektorze usług) coraz częściej zwraca się uwagę, że wzrost gospodarczy stymulują nie tyle usługi ogółem, ile poszczególne ich rodzaje. Wynika to z heterogenicznego charakteru sektora usług. W jego skład wchodzi bowiem zarówno proste czynności, wykonywane przez osoby o niskich kwalifikacjach (takie jak sprzątanie, wywóz śmieci), jak i profesjonalne usługi edukacyjne, komputerowe, informatyczne, biznesowe, medyczne itp. O możliwości zdynamizowania rozwoju gospodarki i podnoszenia jej konkurencyjności obecnie decyduje rozwój nowoczesnych świadczeń usługowych.

Udział sektora usług w tworzeniu wartości dodanej brutto oraz w ogólnej liczbie pracujących

Dane dotyczące udziału sektora usług w wartości dodanej brutto w krajach Unii Europejskiej zaprezentowano w tablicy 1. Wśród 23 krajów¹, Polska z udziałem wynoszą-

¹ Udział sektora usług w wartości dodanej brutto obliczono jako sumę udziałów trzech grup usług, a mianowicie: handlu i napraw wraz hotelami i restauracjami, transportu, gospodarki magazynowej i łączności oraz pozostałych usług. Takie obliczenia można było jednak dokonać dla 23 państw. W przypadku Bułgarii, Hiszpanii, Portugalii i Wielkiej Brytanii dane liczbowe były niekompletne.

cym 64,4% wyprzedza jedynie pięciu nowych członków UE: Litwę, w której udział ten wynosi 64,1%, Czechy — 59,9%, Rumunię — 55,4%, Słowację — 59,8% oraz Słowenię — 63,8%. Niekwestionowanym liderem jest Luksemburg. Jest to jedyny kraj, w którym pracownicy sektora usług wytwarzają 84,3% wartości dodanej brutto. Na kolejnej pozycji znajduje się Cypr z udziałem niższym o 6 pkt proc.; w przypadku Francji różnica wynosi 6,8 pkt proc., Grecji i Malty po 7 pkt proc.

Tablica 1. Struktura wartości dodanej brutto wg rodzajów działalności w krajach UE w 2008 r. (w %)

Kraj	Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel i naprawy; hotele i restauracje	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Pozostałe usługi	Usługi ogółem
Austria	1,7	30,7	16,8	6,3	44,5	67,6
Belgia	0,8	23,2	14,6	8,3	53,1	76,0
Bulgaria	7,3	30,5	23,5	.	38,7	.
Cypr	2,1	19,6	19,9	7,4	51,0	78,3
Czechy	2,5	37,6	14,4	10,5	35,0	59,9
Dania	1,1	26,3	13,5	7,8	51,3	72,6
Estonia	2,9	29,2	16,0	10,4	41,5	67,9
Finlandia	3,0	31,6	11,8	9,8	43,8	65,4
Francja	2,0	20,5	12,4	6,4	58,7	77,5
Grecja	3,7	19,0	23,8	9,7	43,8	77,3
Hiszpania	2,8	28,6	24,6	.	44,0	.
Holandia	1,8	25,5	14,9	7,0	50,8	72,7
Irlandia	1,4	32,4	12,4	5,0	48,8	66,2
Litwa	4,4	31,5	18,0	12,8	33,3	64,1
Luksemburg	0,3	15,4	11,1	8,7	64,5	84,3
Łotwa	3,1	22,6	21,5	10,2	42,6	74,3
Malta	1,7	21,0	17,1	9,5	50,7	77,3
Niemcy	0,9	29,9	11,8	5,7	51,7	69,2
Polska	3,7	32,0	19,2	7,0	38,1	64,3
Portugalia	2,3	23,9	24,3	.	49,5	.
Rumunia	7,2	37,4	13,8	11,8	29,8	55,4
Słowacja	3,4	36,8	17,2	7,6	35,0	59,8
Słowenia	2,4	33,8	14,5	7,7	41,6	63,8
Szwecja	1,6	27,9	12,7	7,2	50,6	70,5
Węgry	4,3	29,1	13,2	8,2	45,2	66,6
Wielka Brytania	0,8	23,7	20,4	.	55,1	.
Włochy	2,0	27,0	15,1	7,4	48,5	71,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2009*, GUS, Warszawa 2010, s. 170.

Dystans, jaki dzieli Polskę od pozostałych członków Unii Europejskiej w zakresie sektorowej struktury pracujących (tablica 2), jest większy niż w przypadku wartości dodanej brutto. Polska z udziałem wynoszącym 54,5% wyprzedza jedynie Rumunię, gdzie w działalności usługowej jest zaangażowanych niewiele ponad 39% pracujących. W tym przypadku liderem także jest Luksemburg, w którym udział sektora III w zasobach pracy jest aż o 22,7 pkt proc. wyższy niż w Polsce. Sektor usług absorbuje ponad 70% siły roboczej w 9 krajach UE. Poza wspomnianym Luksemburgiem są to: Holandia (76,8%), Szwecja i Wielka Brytania (po 76,0%), Dania (73,8%), Francja (73,1%), Belgia (72,8%), Cypr (72,4%) i Malta (71,8%).

Tablica 2. Struktura pracujących wg rodzajów działalności w krajach UE w 2007 r. (w %)

Kraje	Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi
Austria	5,7	27,3	66,8
Belgia	2,0	24,7	72,8
Bułgaria	7,5	35,5	57,0
Cypr	4,4	22,5	72,4
Czechy	3,6	40,2	56,2
Dania	2,9	23,3	73,8
Estonia	4,7	35,2	60,1
Finlandia	4,5	25,5	69,7
Francja	3,4	23,2	73,1
Grecja	11,6	22,4	66,0
Hiszpania	4,5	29,3	66,2
Holandia	3,0	19,8	76,8
Irlandia	5,7	27,5	66,3
Litwa	10,4	30,7	59,0
Luksemburg	1,4	21,4	77,2
Łotwa	9,9	28,4	61,5
Malta	1,6	25,9	71,8
Niemcy	2,3	29,8	67,9
Polska	14,7	30,8	54,5
Portugalia	11,6	30,5	57,8
Rumunia	29,5	31,4	39,1
Słowacja	4,2	39,4	56,4
Słowenia	10,2	34,2	54,7
Szwecja	2,2	21,6	76,0
Węgry	4,7	32,6	62,7
Wielka Brytania	1,4	22,3	76,0
Włochy	4,0	30,2	65,8

Źródło: Jak tablicy 1, s. 170.

Pracujący w sekcjach usługowych

W Polsce największym pracodawcą w sektorze usług jest sekcja „Handel i naprawy”. Udział w 2007 r. pracujących w tej sekcji w ogólnej liczbie zatrudnionych wynosił prawie 15% i był znacznie wyższy niż w pozostałych sekcjach (tablica 3). Sekcja ta absorbuje największą część zasobów pracy w niemal wszystkich krajach UE poza Danią, Finlandią, Holandią i Szwecją. W tych czterech krajach większe udziały miała sekcja „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, w Szwecji zaś „Obsługa nieruchomości i firm”. Największy udział w zasobach pracy sekcja „Handel i naprawy” miała na Cyprze (18%), najmniejszy zaś w Słowenii (12%). Wyższy udział pracujących w tej sekcji w ogólnej liczbie zatrudnionych niż w Polsce odnotowano w 10 krajach UE.

Tablica 3. Udział pracujących w sekcjach usługowych w ogólnej liczbie pracujących w krajach UE w 2007 r. (w %)

Kraj	Sekcje									Pozostałe usługi
	G	H	I	J	K	L	M	N	O	
Austria	16,0	6,4	6,0	3,4	9,0	6,8	5,3	8,6	5,0	0,4
Belgia	13,1	3,3	7,5	.	.	.	.	.	.	1,1
Bułgaria	16,0	5,0	6,8	1,3	5,0	7,3	6,7	5,0	.	.
Cypr	18,0	6,3	5,9	5,0	8,3	8,3	7,0	4,5	5,0	4,9
Czechy	12,5	3,7	7,4	2,1	7,2	6,6	5,9	6,9	3,9	0,1
Dania	14,8	2,9	6,2	3,1	9,6	5,9	7,7	18,0	5,3	0,2
Estonia	13,5	3,5	8,9	1,4	7,6	6,0	8,3	5,6	5,4	.
Finlandia	12,4	3,3	7,0	2,0	12,3	5,5	6,6	14,8	5,6	0,6
Francja	13,8	3,4	6,3	3,2	10,4	10,1	6,8	12,3	4,5	2,5
Grecja	17,7	7,0	5,9	2,5	6,5	8,7	7,3	5,3	3,6	1,5
Hiszpania	15,4	7,1	5,8	2,5	9,9	6,1	5,5	6,0	4,2	3,8
Holandia	14,4	4,3	6,1	3,1	12,0	6,5	6,4	15,8	4,3	4,7
Irlandia	14,0	6,3	5,8	4,3	9,3	4,9	6,7	10,1	4,9	0,9
Litwa	17,1	2,2	7,2	1,5	4,9	5,4	9,4	6,6	4,4	0,3
Łotwa	16,5	2,8	9,3	2,0	6,6	7,5	7,3	4,5	4,8	0,3
Malta	15,8	8,3	7,7	4,1	7,4	8,9	8,1	7,2	4,1	.
Niemcy	13,9	3,7	5,6	3,4	10,2	7,6	5,9	11,5	5,4	0,6
Polska	14,9	1,9	6,4	2,4	6,3	6,1	7,4	5,7	3,4	0,1
Portugalia	14,5	5,6	4,3	1,9	6,3	6,3	5,9	6,6	3,1	3,3
Rumunia	12,3	1,5	5,2	1,0	3,0	5,0	4,3	4,0	2,7	.
Słowacja	12,7	4,3	7,0	2,0	6,2	6,8	6,9	6,6	3,5	0,4
Słowenia	12,0	3,7	6,0	2,3	6,6	5,9	7,8	5,7	4,4	1,1
Szwecja	12,3	3,1	6,2	2,0	14,6	5,7	10,8	15,9	5,5	.
Węgry	15,1	4,0	7,7	2,1	7,2	7,3	8,0	6,6	4,6	0,1
Wielka Brytania	14,3	4,5	6,7	4,3	12,0	7,2	9,1	11,9	5,8	0,8
Włochy	15,2	5,0	5,4	2,9	10,9	6,1	6,9	6,8	5,0	1,6

U w a g a. G — „Handel i naprawy”, H — „Hotele i restauracje, I — „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”, J — „Pośrednictwo finansowe”, K — „Obsługa nieruchomości i firm”, L — „Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne”, M — „Edukacja”, N — „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, O — „Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała”.

Ź r ó d ł o: Jak tablicy 1, s. 166–169.

Sekcja „Hotele i restauracje” największy udział w ogólnej liczbie pracujących ma na Malcie — 8,3%, w Grecji udział ten wynosi 7%, w Hiszpanii zaś 7,1%. Polska z udziałem wynoszącym 1,9% dystansuje jedynie Rumunię (zaledwie o 0,4 pkt proc.).

W przypadku sekcji „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” Polska z udziałem 6,4% sytuuje się na 12 pozycji wśród krajów UE. Największy udział tej sekcji odnotowano na Łotwie — 9,3%, a najmniejszy w Portugalii — 4,3%.

Sekcja „Pośrednictwo finansowe” ma najniższy udział w ogólnej liczbie pracujących niemal we wszystkich krajach Unii Europejskiej, poza Polską i Danią, gdzie niższy udział ma sekcja „Hotele i restauracje”, Cyprzem, gdzie mniejszy udział przypada sekcji „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” oraz Maltą, gdzie identyczny udział ma sekcja „Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała”. Ta nowoczesna sekcja usługowa najwięcej zasobów pracy angażuje na Cyprze — 5%². Nic dziwnego, ponieważ pod koniec lat 90. XX w. Cypr stał się dla europejskiego biznesu „rajem podatkowym”, dzięki czemu w tym kraju zaczęło działać bardzo wiele firm typu offshore (1/3 z nich należała do Rosjan)³. Udziały sekcji „Pośrednictwo finansowe” wynoszące powyżej 4% poza Cyprzem odnotowano także w Irlandii i na Malcie. W Polsce kształtuje się on na poziomie 2,4% i jest wyższy niż w nowych krajach członkowskich UE: w Słowenii (2,3%), Czechach i na Węgrzech (po 2,1%), na Słowacji i Łotwie (po 2%), Litwie (1,5%), w Estonii (1,4%), Bułgarii (1,3%) oraz Rumunii (1%). Co zaskakujące, niższy udział tej sekcji w zasobach pracy ma także w Finlandii i Szwecji (po 2%). W przypadku tych dwóch państw wynika to jednak z bardzo dużego zakresu usług świadczonych przez Internet.

Najwyższy poziom absorpcji zasobów pracy przez sekcję „Obsługa nieruchomości i firm” odnotowano w Szwecji — 14,6%. Dwucyfrowe udziały mają także: Finlandia — 12,3%, Francja — 10,4%, Holandia — 12%, Niemcy — 10,2%, Wielka Brytania — 12% oraz Włochy — 10,9%. W Polsce udział tej sekcji wynosi 6,3%, co sytuuje nasz kraj na 20 pozycji w UE. I w tym przypadku ostatnia pozycja przypada Rumunii, z udziałem wynoszącym 3%.

W poziomie absorpcji zasobów pracy przez sekcję „Administracja publiczna i obrona narodowa” przoduje Francja, która jako jedyna angażuje w tej sekcji ponad 10% zasobów pracy. Najniższy udział ma Irlandia — 4,9%; w Polsce wynosi on 6,1%.

Dość wysoką, 9 pozycję w UE w absorpcji zasobów pracy ma polska edukacja. Przodownikiem w tym przypadku jest Szwecja — 10,8%, (jedyne kraj z dwucyfrowym wskaźnikiem udziału tej sekcji w ogólnej liczbie pracujących). Na ostatniej pozycji po raz kolejny plasuje się Rumunia, z udziałem wynoszącym 4,3%.

Udział sekcji „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” wynosi w Polsce 5,7% i jest identyczny jak w Słowenii. Niższe udziały odnotowano jedynie w sześciu państwach: w Estonii — 5,6%, Grecji — 5,3%, Bułgarii — 5%, na Cyprze i Łotwie — po 4,5% oraz w Rumunii — 4%. Znacznie wyższe udziały mają: Dania — 18%, Szwecja — 15,9%, Holandia — 15,8%, Finlandia — 14,8%, Francja — 12,3%, Wielkiej Brytania — 11,9% oraz Niemcy — 11,5%.

Sekcja „Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała” angażuje od 2,7% zasobów pracy w Rumunii do 5,8% w Wielkiej Brytanii. W Polsce udział tej sekcji wynosi 3,4%.

² W ocenie udziału sekcji „Pośrednictwo finansowe” w ogólnej liczbie pracujących nie brano pod uwagę ostatniej kolumny tablicy 3 — „Pozostałe usługi”, obejmującej usługi niesklasyfikowane w innych sekcjach.

³ W momencie wejścia do Unii Europejskiej na Cyprze zlikwidowano preferencyjny podatek offshore, zastępując go podatkiem CIT. Wynosi on jednak zaledwie 10%.

Nakłady inwestycyjne

Dostępne dane liczbowe dotyczą jedynie nakładów inwestycyjnych brutto na środki trwałe w trzech sekcjach usług, a mianowicie „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”, „Pośrednictwo finansowe” oraz „Obsługa nieruchomości i firm”, ujętych łącznie oraz w pozostałych usługach. Obejmują one 18 krajów Unii Europejskiej (tablica 4).

Tablica 4. Udział wybranych sekcji w nakładach inwestycyjnych brutto na środki trwałe w wybranych krajach UE w latach 2000 i 2007 (w %)

Rok	Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	Przemysł	Budownictwo	Transport, gospodarka, magazynowa i łączność	Pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości i firm	Pozostałe usługi
Austria						
2000	3,6	16,0	2,4	13,4	45,5	19,1
2007	3,7	16,5	2,3	13,4	56,6	7,5
Belgia						
2000	1,3	20,3	3,1	14,4	40,0	20,9
2007	1,9	17,7	4,3	12,7	52,5	10,9
Czechy						
2000	2,8	32,0	2,8	18,8	22,8	20,8
2007	2,8	29,2	2,7	19,3	24,2	21,7
Dania						
2000	4,3	17,1	2,2	15,8	37,7	22,9
2007	4,8	13,9	2,6	14,6	43,4	20,7
Finlandia						
2000	5,2	18,6	2,0	12,2	43,7	18,2
2007	5,1	19,5	2,5	12,5	53,0	7,4
Francja						
2000	3,5	14,7	1,6	6,5	47,5	26,1
2007	3,1	11,1	3,6	7,4	54,6	20,2
Grecja						
2000	4,2	13,0	1,3	14,6	37,5	29,3
2007	5,0	6,2	3,1	12,9	42,3	30,6
Hiszpania						
2000	2,1	16,1	3,4	14,8	35,7	27,9
2007	1,3	12,2	4,2	10,3	46,9	25,1

Holandia						
2000	3,6	12,9	1,8	12,6	43,9	25,2
2007	3,3	11,9	1,4	8,4	48,0	26,9
Irlandia						
2000	2,9	15,4	1,5	14,7	41,1	24,3
2007	2,6	10,6	1,1	15,6	50,7	19,5
Luksemburg						
2000	2,0	11,4	1,4	17,6	38,8	28,7
2007	2,1	13,2	3,1	15,8	28,8	37,0
Niemcy						
2000	1,4	17,3	1,3	6,7	50,7	22,7
2007	1,7	17,3	0,8	8,5	49,6	22,1
Polska						
2000	5,1	24,8	5,9	10,6	26,3	27,3
2007	5,0	28,6	4,0	7,7	21,9	32,8
Portugalia						
2000	2,5	20,7	3,2	11,0	33,2	20,8
2007	2,4	19,7	1,4	13,7	36,9	21,7
Słowacja						
2000	2,9	27,9	0,7	15,8	35,6	17,2
2007	2,6	47,6	2,1	12,0	16,7	19,0
Szwecja						
2000	2,6	24,9	3,1	16,9	26,8	25,7
2007	2,8	23,5	3,0	7,8	35,3	27,4
Węgry						
2000	4,9	32,7	1,7	13,9	22,8	24,0
2007	3,5	28,0	2,1	11,8	29,2	25,4
Włochy						
2000	4,0	28,4	3,8	11,9	28,7	23,2
2007	4,6	28,6	4,6	14,4	38,7	9,1

Źródło: Jak tablicy 1, s. 556.

Biorąc pod uwagę fakt, że inwestycje decydują o przyszłych możliwościach rozwoju poszczególnych dziedzin działalności gospodarczej, negatywnie należy ocenić spadek udziału w nakładach inwestycyjnych ponoszonych w Polsce dwóch nowoczesnych sekcji usługowych, a mianowicie pośrednictwa finansowego oraz obsługi nieruchomości i firm (o 4,4 pkt proc.). Poza Polską taka sytuacja miała miejsce jedynie w trzech krajach UE: na Słowacji — spadek aż 18,9%, w Luksemburgu — spadek o 10 pkt proc. oraz w Niemczech — w tym przypadku nakłady inwestycyjne zmalały zaledwie o 1,1 pkt proc. Inwestycje ponoszone w tych sekcjach najbardziej wzrosły w Belgii — o 12,5 pkt proc., Hiszpanii — o 11,2 pkt proc., Austrii — o 11,1 pkt proc. i we Włoszech — o 10 pkt proc.

Udział sekcji „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” w strukturze nakładów inwestycyjnych brutto na środki trwałe w latach 2000–2007 w większości krajów się zmniejszył. W znacznym stopniu przyczyniło się do tego niesłychane tempo postępu technicznego w telekomunikacji. W Polsce udział ten również zmalał o prawie 3 pkt proc. Największy spadek miał miejsce w Szwecji — o 9,1 pkt proc. i Holandii — o 4,2 pkt proc. Nakłady inwestycyjne w tej sekcji wzrosły w 7 z prezentowanych krajów; w największym stopniu w Portugalii — o 2,7 pkt proc., we Włoszech — o 2,5 pkt proc. i w Niemczech — o 1,8 pkt proc.

Uwarunkowania obecnej sytuacji

W Polsce występują uniwersalne tendencje polegające na rosnącym udziale sektora usług w tworzeniu produktu krajowego brutto oraz absorpcji zasobów pracy. Postępująca serwicyzacja polskiej gospodarki jest efektem oddziaływania wielu czynników ekonomicznych, technologicznych, demograficznych, społecznych itp. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- rosnącą zamożność polskiego społeczeństwa, w której wyniku w strukturze dochodów wzrasta znaczenie tzw. funduszu swobodnej decyzji (wraz z jego wzrostem jest on coraz chętniej przeznaczany na różnego rodzaju usługi, w tym edukacyjne, związane z ochroną zdrowia, turystyczne itp.);
- coraz większe zaangażowanie Polski w proces globalizacji i integracji europejskiej — skutkuje to rosnącym przepływem strumieni nie tylko dóbr, lecz także takich usług, jak: transportowe, finansowe, prawne, związane z badaniami rynku, nauką itp.;
- dynamiczny postęp techniczny (przede wszystkim komputeryzacja i informatyzacja) — stymuluje on powstawanie nowych rodzajów usług, wpływających na zmiany form ich dystrybucji, a także na wzrost jakości usług;
- rosnącą skłonność Polaków do migracji zarówno w kraju, jak i poza jego granice — ten pierwszy rodzaj migracji przyczynia się do wzrostu wielkości wielkich miast i w konsekwencji do rosnącego zapotrzebowania na usługi związane z infrastrukturą techniczną i społeczną (komunikacja, transport, administracja) oraz inne usługi związane z funkcjonowaniem dużych społeczności (gastronomia, kultura, rozrywka itp.), drugi zaś sprzyja wzrostowi zamożności pewnej grupy Polaków i związanym z tym zmianom w strukturze konsumpcji na rzecz usług;
- wydłużanie się średniej wieku Polaków — proces ten będzie stymulować rozwój usług związanych z ochroną zdrowia oraz usług pozwalających na zagospodarowanie rosnącej, wraz z wiekiem, ilości czasu wolnego (w Polsce praktycznie nie istnieje sektor usług dla osób starych, a usługi te są głównie świadczone w szarej strefie, podczas gdy w wysoko rozwiniętych krajach są zinstytucjonalizowane);
- coraz większe zaangażowanie kobiet w pracę zawodową — powoduje to wzrost popytu na usługi „ułatwiającej” prowadzenie gospodarstwa domowego i opiekę nad dziećmi.

Dystans dzielący Polskę od wysoko rozwiniętych krajów Unii Europejskiej w poziomie rozwoju sektora usług jest znaczny. Wynika to głównie z:

- wyraźnych różnic w poziomie absorpcji siły roboczej przez rolnictwo (jest to uwarunkowane historycznie i związane z rozdrobnioną strukturą agrarną i niskim poziomem produktywności tego sektora w Polsce);
- relatywnie niskiej produktywności przemysłu wywołanej jego wewnętrzną strukturą, w której duży udział mają branże nienowoczesne i o charakterze schyłkowym;
- relatywnie niskiego zatrudnienia w usługach biznesowych, związanego z niską produktywnością przemysłu;
- relatywnie niskiego zatrudnienia w usługach „dla ludności”, wynikającego z niższej siły nabywczej gospodarstw domowych w Polsce niż w krajach UE-15;
- odmiennych niż w krajach wysoko rozwiniętych preferencji i możliwości alokacji środków publicznych, co wpływa na poziom rozwoju usług społecznych.

Istnienie luki w poziomie rozwoju sektora usług w Polsce w stosunku do większości państw UE powoduje, że polska gospodarka jest mało konkurencyjna na unijnym rynku. Podniesienie poziomu jej konkurencyjności wymaga rozwijania nowoczesnych dziedzin gospodarki, które stanowiłyby tzw. lokomotywy wzrostu. Należą do nich usługi nasycone najnowszymi rozwiązaniami technicznymi, a mianowicie: profesjonalne usługi biznesowe, pośrednictwo finansowe, telekomunikacja, a także usługi związane z wykorzystaniem czasu wolnego (gastronomia, turystyka), ochroną zdrowia oraz ochroną środowiska. Rozwijanie tzw. lokomotyw wzrostu wymaga jednak rozwiązania wieloletniego problemu polskiej gospodarki, jakim jest likwidacja niekonkurencyjnych dziedzin działalności gospodarczej. Zmiany struktury polskiej gospodarki będą wymagać konsekwentnej polityki państwa, mającej na celu wspieranie alokacji zasobów z dziedzin schyłkowych na rzecz nowoczesnych rodzajów działalności, w tym wymienionych usług.

Tempo dotychczasowych przemian w tym zakresie jest niezadowolające. Składa się na to wiele uwarunkowań, związanych głównie z sytuacją panującą na polskim rynku pracy, takich jak:

- niska mobilność siły roboczej,
- niska wydajność pracy (dotyczy to wszystkich sektorów ekonomicznych),
- wysoki poziom bezrobocia,
- wciąż zbyt mało skuteczne — mimo znacznej poprawy w tym zakresie po wstąpieniu Polski do UE — działania instytucji rynku pracy.

Kosztownym przemianom sektorowej struktury gospodarki musi więc towarzyszyć konsekwentna, adekwatna do zachodzących zmian polityka rynku pracy, stymulująca tworzenie nowych miejsc pracy w dziedzinach preferowanych z punktu widzenia pożądanych zmian w gospodarce. Konieczne będą także intensywne działania związane z przekwalifikowaniem siły roboczej umożliwiające przesunięcia między dziedzinami ograniczającymi zatrudnienie a dziedzinami rozwojowymi.

Summary

In her article, the author discussed the sector structure of gross value added, employment and investment outlays in Poland as compared with other countries of the European Union. She also presented the ‘internal’ structure of the service sector by PCA (NACE) section. In conclusion, she presented the basic determinants of the present situation in the domestic sector of services and the distance between Poland and highly developed countries in this respect.

Резюме

В статье обсуждена секторная структура добавленной стоимости брутто, занятости и капиталовложений в Польше по сравнению с другими странами Европейского Союза. Представлена также «внутренняя» структура сектора услуг по секциям ПКД. В заключение представлены основные обусловленности нынешней ситуации в отечественном секторе услуг и дистанции, разделяющей в этом отношении Польшу и высокоразвитые страны.